

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

TÜRK TARİH KURUMU

2023 YILI
SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Eylül 2024

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1.	KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ.....	1
2.	KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU.....	5
3.	SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	6
4.	DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	6
5.	İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	6
6.	DENETİM GÖRÜŞÜ.....	8
7.	DENETİM BULGULARI.....	8
8.	EKLER.....	18

TABLÖLÄR LİSTESİ

Tablo 1: 2023 Bütçe Ödenekleri ve Bütçe Gider Gerçekleşmeleri	4
Tablo 2: 2022 Bütçe Gelir Tahminleri ve Bütçe Gelir Gerçekleşmeleri.....	4

KISALTMALAR

TTK: Türk Tarih Kurumu

RG: Resmi Gazete

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

1. Dayanıklı Taşınırın Envanter Kayıtlarına Alınmaması
2. İdarenin Yönetiminde veya Kullanımında Bulunan Taşınmazların Değer Tespitlerinin Yapılmaması ve Muhasebe Kayıtlarına Alınmaması
3. Haklar Hesabına İlişkin Hatalı Uygulamalar Bulunması
4. Yapım İşlerine Ait Nihai Projelerin Haklar Hesabında İzlenmemesi

B. Diğer Bulgular

Herhangi bir denetim bulgusu tespit edilmemiştir.

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

Türk Tarih Kurumu Başkanlığı (TTK), 28.04.1930 tarihinde, “Türk Tarihi Tedkik Heyeti” olarak teşkil edilmiş, 15.04.1931 tarihinde “Türk Tarihi Tedkik Cemiyeti” adı ile yeniden teşkilatlanmış ve Kurumun adı 1935 yılında “Türk Tarihi Araştırma Kurumu”, daha sonra ise “Türk Tarih Kurumu” olarak değiştirilmiştir.

Kurum, Bakanlar Kurulunun 21.10.1940 tarihli ve 2/14556 sayılı Kararnamesiyle “Kamu Yararına Çalışan Dernekler” arasına alınmıştır. 07.11.1982 tarihinde kabul edilen Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 134’üncü maddesi ile Cumhurbaşkanının gözetim ve desteğinde, Cumhurbaşkanının görevlendireceği bakana bağlı; Atatürk Araştırma Merkezi, Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu ve Atatürk Kültür Merkezi’nden oluşan, kamu tüzel kişiliğine sahip “Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu” kurulmuştur. 11.8.1983 tarihli ve 2876 sayılı Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Kanunu ile Türk Tarih Kurumu; Türk Dil Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi ve Atatürk Kültür Merkezi ile birlikte kamu tüzel kişiliğine sahip dört kurumdan biri olarak tanımlanmıştır.

11.10.2011 tarihli ve 664 sayılı Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 11’inci maddesine göre, Türk Tarih Kurumu Başkanlığı, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumuna bağlı, özel bütçeli ve kamu tüzel kişiliğine sahip, görev alanında bilimsel hizmet ve faaliyette bulunan bir kurum olup, bir Başkan, bir Başkan Yardımcısı ve Bilim Kurulundan oluşur. Başkanlığın merkezi Ankara’dadır.

Kurumun faaliyetlerini yönlendiren birincil ve ikincil mevzuat şöyledir:

Birincil Mevzuat

- 18.10.1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası,
- 2876 sayılı Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Kanunu,
- Bakanlıkların kuruluş ve görev esaslarını düzenleyen 27.09.1984 tarihli ve 3046 sayılı Kanun,
- Cumhurbaşkanlığınca 15.07.2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2018/1 sayılı Genelge,

- 11.08.1983 tarihli ve 2876 sayılı Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Kanunu,
- 11.10.2011 tarihli ve 664 sayılı Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname,
- 664 sayılı Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname.

İkincil Mevzuat

- Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Bilim Kurulu Çalışma Usul ve Esaslarına İlişkin Yönetmelik (RG: 31.07.2012, Sayı: 28370),
- Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Eğitim ve Araştırma Bursları Yönetmeliği (RG: 14.02.2014, Sayı: 28913),
- Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ile Bağlı Kuruluşları ile Telif Hakkı, Yayın ve Satış Yönetmeliği (RG: 10.04.1985, Sayı: 18721),
- Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yönetim Kurulunun Çalışma Usul ve Esasları Yönetmeliği,
- Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ile Bünyesinde Yer Alan Kurumların Eser, Mal ve Hizmet Satış İşlemlerinde Uygulanacak Usul ve Esaslar,
- Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Tarafından 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 3'üncü maddesinin (f) Bendi Kapsamında Yapılacak İhalelere İlişkin Esaslar.

Görevler

664 sayılı KHK'nın 11'inci maddesinde kurumun temel görevleri;

“Türk tarihi ve Türkiye tarihinin kaynak eserlerini tespit etmek, incelemek ve yayına hazırlamak, bu alanda yurtiçi ve yurtdışındaki araştırmaları takip etmek,

Özgün bilimsel araştırmalar yapmak, yaptırmak ve elde edilen sonuçları yayımlamak; basılan eserleri kütüphanelere göndermek,

Türk tarihi ve Türkiye tarihine ilişkin kaynakları toplamak, incelemek, gerekli görülenleri Türkçeye çevirmek, yaymak ve yayımlamak,

Gerekli araştırmaları, incelemeleri, kazıları yapmak ve yaptırmak.”

olarak yer almaktadır.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

Türk Tarih Kurumu Başkanlığı kadrolarının tespiti, ihdası, kullanımı ve iptali ile kadrolara ilişkin diğer hususlar, 10.07.2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Genel Kadro ve Usulü Hakkında 2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükümlerine göre düzenlenir.

Kurumun personeli, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümlerine tabidir. Kurum 664 sayılı Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’ye göre bir Başkan, bir Başkan Yardımcısı ve Bilim Kurulundan oluşur. İdarenin taşra teşkilatı bulunmamaktadır.

Bilim Kurulu, Kurum Başkanı, Başkan Yardımcısı ve seçilme usul ve esasları yönetmelikle belirlenmiş olan en az 20, en fazla 50 asli üyeden oluşur.

Türk Tarih Kurumunun, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yönetim Kurulunun 09.11.2018 tarihli ve 765/1 sayılı Kararına ek olarak 25.08.2020 tarihli ve 31224 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Bilim Kurulu Çalışma Usul ve Esaslarına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile Bilim Kurulu üye sayısında değişikliğe gidilmiş olup 2023 yılında Türk Tarih Kurumunun 49 Bilim Kurulu üyesi bulunmaktadır.

İdarenin toplam kadro (memur ve sözleşmeli) sayısı 220 kişidir. Kurumun 657 sayılı Kanun kapsamında ihdas edilmiş 168 adet memur kadrosu, 657 sayılı Kanun’un 4/B maddesi kapsamında 46 adet sözleşmeli pozisyonu, 2876 sayılı Kanun kapsamında 1 kişi, 375 sayılı KHK’nın geçici 23’üncü maddesi kapsamında 46 adet sürekli işçi pozisyonu mevcuttur. Bu kadroların 155 tanesi (memur ve sözleşmeli) doludur.

Hizmet Sınıfı	Dolu Kadro Sayısı
Genel İdare Hizmetleri Sınıfı	82
Sağlık ve yardımcı Sağlık Hizmetleri Sınıfı	1
Teknik Hizmetler Sınıfı	22
Sözleşmeli Personel	1
Yardımcı Hizmetler Sınıfı	4
Sürekli İşçi (375 sayılı KHK)	45
Toplam	155

1.3. Mali Yapı

Bütçe Gerçekleşmeleri:

Türk Tarih Kurumu Başkanlığına 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile 133.293.000,00 TL ödenek tahsis edilmiş olup yıl içerisinde yapılan aktarma ve eklemeler sonucunda nihai ödenek 1.555.066.743,00 TL olmuştur. Nihai ödeneğin %94'ü olan 1.459.024.293,40 TL kullanılmıştır. Türk Tarih Kurumu Başkanlığının ekonomik sınıflandırmaya göre 2023 yılına ait bütçe ödenekleri ve bütçe gider gerçekleştirmeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1: 2023 Bütçe Ödenekleri ve Bütçe Gider Gerçekleşmeleri

Eko. Kod	Adı	Yılı İçinde Alınan (TL)	Eklenen / Düşülen (TL)	Nihai Ödenek (TL)	Harcama(TL)	Gerçekleşme oranı (%)
01	Personel Giderleri	92.162.000,00	501.407,00	92.663.407,00	74.510.593,00	80,41
02	SGK Devlet Primi Giderleri	15.035.000,00	30,00	15.035.030,00	11.783.106,65	78,37
03	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	10.427.000,00	59.795.806,00	70.222.806,00	69.485.523,67	98,95
05	Cari Transferler	13.669.000,00	40.875.500,00	54.544.500,00	54.028.584,08	99,05
06	Sermaye Giderleri	2.000.000,00	1.320.601.000,00	1.322.601.000,00	1.249.216.486,00	94,37
TOPLAM		133.293.000,00	1.421.773.743,00	1.555.066.743,00	1.459.024.293,40	94,00

2023 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'nda aşağıdaki tabloda gösterildiği gibi bütçe geliri olarak 235.040.000,00 TL öngörülmüş olup yıl sonunda 1.193.723.635,98 TL net bütçe geliri gerçekleşmiştir. Türk Tarih Kurumu Başkanlığının ekonomik sınıflandırmaya göre 2023 yılına ait bütçe gelir tahminleri ve bütçe gelir gerçekleştirmeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2: 2022 Bütçe Gelir Tahminleri ve Bütçe Gelir Gerçekleşmeleri

Eko. Kod	Açıklama	Gelir Tahmini (TL)	Gerçekleşen Gelir (TL)	Gerçekleşme Oranı (%)
03	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	233.987.000,00	1.192.413.924,22	509,61
05	Diğer Gelirler	1.053.000,00	1.309.711,76	124,38
	Red ve İadeler (-)	0,00	0,00	-
NET BÜTÇE GELİRİ		235.040.000,00	1.193.723.635,98	507,88

Faaliyet Gerçekleşmeleri:

Türk Tarih Kurumu Başkanlığının 2023 yılında, Faaliyet Sonuçları Tablosuna göre Net

Faaliyet Gelirinin 1.462.431.874,81 TL, Faaliyet Giderinin 303.734.805,46 TL olarak gerçekleşmesi neticesinde 2023 yılı Faaliyet Sonucu 1.158.697.069,35 TL olmuştur.

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

Türk Tarih Kurumu Başkanlığı 5018 sayılı Kanun'a tabi olup bu Kanuna ekli II sayılı Cetvel'in "B-Özel Bütçeli Diğer İdareler" bölümünde yer almaktadır. Kurum Bütçesinin muhasebe işlemleri Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre Hazine ve Maliye Bakanlığı bünyesindeki Devlet Muhasebesi Bilişim Sisteminde yürütülmektedir. Faaliyetlerin gerçekleştirilmesi sırasında yıl içinde tahakkuk ettirilen tüm ödeme emri belgeleri Bütünleşik Kamu Mali Yönetim Bilgi sistemine girilmiştir.

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştaya gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuş olup denetim bunlar ile aynı Usul ve esasların 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Faaliyet sonuçları tablosu,
- Öz kaynak değişim tablosu,
- Bütçelenen ve gerçekleşen tutarların karşılaştırma tablosu,
- İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetim hesabı icmal cetveli veya envanter defteri.

Denetim görüşü, kamu idaresinin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tablolarından bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile

bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürlerinin tasarlanmasına esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu uyarınca iç kontrol sistemi;

idarenin amaçlarına, belirlenmiş politikalara ve mevzuata uygun olarak faaliyetlerin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yürütülmesini, varlık ve kaynakların korunmasını, muhasebe kayıtlarının doğru ve tam olarak tutulmasını, mali bilgi ve yönetim bilgisinin zamanında ve güvenilir olarak üretilmesini sağlamak üzere idare tarafından oluşturulan organizasyon, yöntem ve süreçle iç denetimi kapsayan mali ve diğer kontroller bütünüdür.

İç kontrolün işleyişi ile ilgili ayrıntılı hükümler, 26.12.2007 tarih ve 26738 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği, İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar ile Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan rehberlerle belirlenmiştir. 2023 yılı denetimi kapsamında, mezkûr mevzuat çerçevesinde, Kurum iç kontrol sistemi aşağıdaki şekilde değerlendirilmektedir:

Kontrol Ortamı Standartları

Kurum organizasyon yapısı içerisinde görev, yetki ve sorumluluklar ile yetki devirleri ve sınırları kısmen belirlenip yazılı hale getirilmiştir. İdarede "Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri" ile ilgili eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yeterlidir. Personelin işe alınması, yer değiştirmesi, görevde yükselmesi, yeterlilik-performans değerlendirmesi ile disiplin hükümlerine yönelik insan kaynakları politikası, tam olarak belirlenmiş ve kurum çalışanlarına duyurulmuştur. Hassas görevlere ilişkin prosedürler, tam olarak belirlenmiş ve kurum çalışanlarına duyurulmuştur.

Risk Değerlendirme Standartları

Stratejik plan, zamanında yayımlanmış ve içerik açısından mevzuata uygundur. İdare performans programı içerik olarak mevzuata uygun şekilde hazırlanmış ve zamanında yayımlanmıştır. İdare iç kontrol risklerini tam ve doğru şekilde belirlemiştir. Risklerin değerlendirilmesine yönelik çalışma (risklerin gerçekleşme ihtimali-olası etkisi belirlenerek önem düzeyine karar verme) kısmen yapılmıştır.

Kontrol Faaliyetleri Standartları

İdare tarafından yetkileri belirlemek amacıyla iş akış süreçleri hazırlanmış olup personele duyurulmuştur. İdare tarafından yetki devirleri mevzuata uygun yapılmıştır. İdarede yapılan görevlendirmelerde, bunları farklı kişiler arasında dağıtılarak “görevler ayrılığı” ilkesine uyulmuştur. İdarece belirlenen risklerin kabul edilebilir düzeye indirilmesine yönelik kontrol faaliyetleri ve sorumluları belirlenmiştir. Ön mali kontrol sistemi, İç Kontrol ve Ön

Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar'a uygun olarak kurulmuştur. Kamu idaresinin ön mali kontrol yönergesi mevcuttur.

Bilgi ve İletişim Standartları

İdare faaliyet raporu içerik olarak mevzuata uygun hazırlanmıştır. İdarenin Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı mevcuttur ve içerik olarak Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği'ne uygundur.

İzleme Standartları

İdarenin tüm birimleri tarafından iç kontrol sistemi, yılda en az bir kez değerlendirilmekte ve değerlendirme sonuçları İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kuruluna raporlanmaktadır. Kamu İdaresinde iç denetim birimi kurulmuştur. 3 kadrodan yalnızca biri doludur. İç denetim biriminin iç kontrol sistemine ilişkin denetim çalışması bulunmaktadır.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Türk Tarih kurumu Başkanlığının 2023 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve kamu idaresi tarafından sunulan geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının, "Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular" bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Dayanıklı Taşınırların Envanter Kayıtlarına Alınmaması

Dayanıklı taşınırların, Kurumun muhasebe ve taşınır kayıtlarına alınmadığı tespit edilmiştir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'un "Taşınır ve taşınmaz işlemleri" başlıklı 44'üncü maddesinin ilgili kısmında "*Genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerince,*

taşınır ve taşınmaz edinilmesi, yönetilmesi, trampası, elden çıkarılması, ecrimisilin tahsil ve takibinde izlenecek yöntem, Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin yönetimi ve korunması, işgalli malların tahliyesi gibi hususlar ilgili kanunlarında düzenlenir. (Değişik ikinci cümle: 22/12/2005-5436/10 md.) Bu malların kaydı ile taşınırların muhafazası, kullanımı, mal yönetim hesabının verilmesi ve mal yönetim sorumlularıyla bunlar adına görev yapacak olanların belirlenmesine ilişkin usûl ve esaslar, Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılan yönetmeliklerle belirlenir...” denilmektedir.

5018 sayılı Kanun’un yukarıda belirtilen 44’üncü maddesinde dayanılarak çıkarılan Taşınır Mal Yönetmeliği’nin “Amaç” başlıklı 1’inci maddesinde “*Bu Yönetmeliğin amacı, kaynağına ve edinme yöntemine bakılmaksızın kamu idarelerine ait taşınır malların kaydı, muhafazası ve kullanımı ile yönetim hesabının verilmesi, merkez ve taşrada taşınır yönetim sorumlularıyla bunlar adına görev yapacak olanların belirlenmesi ve kamu idareleri arasında taşınırların bedelsiz devri ile tahsisine ilişkin esas ve usulleri belirlemektir.*” hükmüne yer verilmiştir.

Mezkur Yönetmeliğin “Taşınırların kaydı” başlıklı 12’nci maddesinin ilgili kısmında “*Kamu idarelerince bütün taşınırların ve bunlara ilişkin işlemlerin kayıt altına alınması esastır. Taşınır kayıtları, harcama birimleri itibarıyla yönetim hesabı verilmesine esas olacak şekilde tutulur. Her bir kaydın belgeye dayanması şarttır.*

Bu çerçevede

a) Önceki yıldan devren gelen taşınırlar ile içinde bulunulan yılda herhangi bir şekilde edinilen veya elden çıkarılan taşınırlar, ...

miktar ve değer olarak kayıtlara alınarak takip edilir.” hükmünde iken, “Kayıt zamanı, kayıt değeri ve değer tespit komisyonu” başlıklı 13’üncü maddesinin ilgili bölümünde; “1) Taşınırlar, edinme şekline bakılmaksızın kamu idaresince kullanılmak üzere teslim alındığında giriş; tüketime verildiğinde, satıldığında, başka harcama birimlerine devredildiğinde, bağışlandığında veya yardım yapıldığında, çeşitli nedenlerle kullanılamaz hale geldiğinde, hurdaya ayrıldığında veya kaybolma, çalınma, canlı taşınırın ölümü gibi yok olma hallerinde çıkış kaydedilir. Giriş ve çıkış kayıtları Taşınır İşlem Fişine dayanılarak yapılır.

Giriş ve çıkış kayıtlarında

a) Satın alma suretiyle edinme ve değer artırıcı değişiklik hallerinde maliyet bedeli,

... esas alınır.

Satın alma suretiyle edinilen taşınırların maliyet bedelinin tespitinde, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uygulanır. Faturada çeşitli taşınırlar için topluca gösterilmiş giderler olması durumunda, giderler taşınırların alış bedelleri ile orantılı olarak paylaşılır. Taşınırlar faturada kayıtlara esas olacak şekilde çeşitleri itibarıyla ayrı ayrı gösterilir.” hükmü yer almaktadır.

Ayrıca aynı Yönetmeliğin “Belge ve cetveller” başlıklı 10’uncu maddesinin ilgili bölümünde;

“Taşınır işlemlerinde, işlem türüne göre aşağıda belirtilen belge ve cetveller kullanılır.

a) Taşınır İşlem Fişi (Örnek: 5; 5/A): İlgili mevzuatı çerçevesinde kabul edilerek teslim alınan taşınırların girişleri ile taşınırların çıkış ve ambarlar arasında devir işlemlerinde, dayanıklı taşınırların niteliklerini değiştiren esaslı onarım ve ilaveler sonucu değer artışlarında, kayıtlara esas olmak üzere 5 örnek numaralı Taşınır İşlem Fişi düzenlenir. Müze ve kütüphanelerdeki eserler için ise 5/A örnek numaralı Taşınır İşlem Fişi kullanılır. Taşınır İşlem Fişleri en az üç nüsha olarak düzenlenir ve her malî yılbaşında "1"den başlamak üzere bir sıra numarası verilir. Fiş, dayanağını oluşturan belgenin tarihinden önceki bir tarihi taşıyamaz. Taşınır İşlem Fişinin elektronik ortamda düzenlenemediği hallerde, seri ve sıra numaralı olarak bastırılmış fişler kullanılır. Düzenlenen Taşınır İşlem Fişlerinin nüshaları hakkında Yönetmeliğin ilgili maddelerine göre işlem yapılır...”

“Satın alınan taşınırların giriş işlemleri” başlıklı 15’inci maddesinin ilgili kısmında “Satın alınan taşınırlar için, teslim alındıktan sonra, Taşınır Kod Listesindeki hesap kodları itibarıyla üçer nüsha Taşınır İşlem Fişi düzenlenir...” düzenlemeleri yer almaktadır.

Yukarıda özetlenen mevzuat hükümlerinden anlaşılacağı üzere, kamu idarelerince edinilen taşınır mal ve malzemelerin, İdarelerce kayıt altına alınması, muhafazası ve takibinin mevzuatın emredici hükümlerine uygun olarak yapılması gerekmektedir.

Yapılan incelemede, İstanbul’da bulunan kütüphane binası için Türk Tarih Kurumunca teşhir ve tanzim suretiyle edinilen toplam 7.806.508,30 TL değerinde dayanıklı taşınırların, geçici kabul işlemleri yapılmış ve aktif olarak kullanılmakta veya teşhir edilmekte olmasına rağmen, Kütüphane Müdürlüğü taşınır envanterine alınmadığı tespit edilmiştir. Bulgu konusu mevzuata

aykırı işlem sonucunda kamu idaresi bilançosunda 253 Tesis Makine ve Cihazlar hesabında ve 255 Demirbaşlar hesabında 7.806.508,30 TL tutarında eksiklik oluşmuştur.

5018 sayılı Kanun'un "Mal yönetimi ve sorumluluk" başlıklı 48'inci maddesinin ilgili bölümünde "*Kamu idareleri, taşınırların yönetimi, kaydı, muhafazası ve kullanımından sorumludurlar. Taşınırların özelliğinden veya olağan kullanımından kaynaklanan yıpranma ile usulüne uygun olarak belirlenen firelerden dolayı sorumluluk aranmaz...*" hükmü yer almaktadır. Dolayısıyla, söz konusu Kanunda da taşınırların yönetimi, kaydı, muhafazası gibi işlemlerde, idarelerin sorumlu olduğu hususu açıkça düzenlenmiştir.

Bir önceki yıl aynı yönde düzenlenen bulguya Kamu idaresi tarafından gönderilen cevapta; söz konusu taşınırların; uygulama işinin kesin kabulünün yapılmasının ardından Kütüphane Müdürlüğü taşınır envanterine alınması çalışmalarına başlanılacağı ifade edilmektedir. 2023 yılı için düzenlenen bulguya gönderilen cevapta ise, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü marifetiyle dayanıklı taşınırların da dâhil olduğu bir ihale olarak gerçekleştirilen söz konusu işe ait kesin kabul işlemlerinin tamamlanması beklenmeden dayanıklı taşınırların oluşturulacak komisyon marifetiyle kabulü yapılarak Kurum tarafından envanter kaydı işlemleri için çalışma yapılacağı belirtilmiştir. Ancak rapor düzenlenene kadar bu konuda yapılan herhangi bir çalışma bildirilmemiştir.

Uygulama işi ile mal alım işinin bir arada ihale edilmesinden kaynaklı olarak mal ve malzemelerin muayene ve kabul işlemleri gecikirken aynı zamanda tarih olarak çok önce idarenin depolarına ve ambarlarına girmiş olan mal ve malzemelerin mali tablolarında yer almaması, mali tabloların doğru bilgi üretmesine engel olmaktadır.

Sonuç olarak; Kurum tarafından bedeli karşılanarak edinilen dayanıklı taşınırların uygulama işinin kesin kabulü beklenilmeden komisyon marifetiyle teslim alınarak muhasebe ve taşınır kayıtlarına alınması gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 2: İdarenin Yönetiminde veya Kullanımında Bulunan Taşınmazların Değer Tespitlerinin Yapılmaması ve Muhasebe Kayıtlarına Alınmaması

Kurumun yatırım bütçesi kapsamında ödemesine katıldığı ve kullanımına tahsis edilen taşınmazların değer tespitlerinin yapılmadığı ve muhasebe kayıtlarına alınmadığı görülmüştür.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun "Taşınmazların tahsisi" başlıklı 47'nci maddesinde; "*Kamu idareleri, kanunlarında veya Cumhurbaşkanlığı*

kararnamelerinde belirtilen kamu hizmetlerini yerine getirebilmek için mülkiyetlerindeki taşınmazlarla Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerleri, birbirlerine ve köy tüzel kişiliklerine bedelsiz olarak tahsis edebilirler.” denilmektedir.

5018 sayılı Kanun kapsamında olan kurum ve kuruluşların mülkiyetinde, yönetiminde veya kullanımında bulunan taşınmazların kaydına ve icmal cetvellerinin düzenlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenleyen Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik’in “Kayıt ve kontrol işlemleri” başlıklı 5’inci maddesinin ilk fıkrasında “*taşınmaz kayıt ve kontrol işlemleri; kamu idarelerine ait taşınmazların mevcutlarla birlikte içinde bulunulan yılda çeşitli yollarla edinilenlerin ve elden çıkarılanların miktar ve değer olarak takip edilmesi amacıyla kayıt altına alınması*” olarak tanımlanmış ve aynı maddenin 2’nci fıkrasında “*tapuda kayıtlı olan taşınmazların maliyet bedeli üzerinden, bu taşınmazlardan maliyet bedeli belirlenemeyenlerin ise rayiç değerleri üzerinden kayıtlara alınacağı*” hükme bağlanmıştır. Ayrıca, aynı Yönetmeliğin 5’inci maddesinin 6’ncı fıkrasına göre, genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin mülkiyetinde, yönetiminde ve kullanımında bulunan taşınmazların kaydı ve yönetimi ile ilgili olarak bu Yönetmelik gereğince yapılması gereken kayıt ve kontrol işlemleri bu idarelerin yetkili ve görevli birimleri tarafından yapılması öngörülmüştür. Kamu idarelerinin anılan madde hükümlerine göre yapması gereken işlemleri 31.12.2017 tarihine kadar tamamlaması gerekmektedir.

Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 170’inci maddesi uyarınca da, kamu idareleri tarafından hem diğer idarelere tahsis edilen taşınmazların, hem de kendilerine tahsis edilen taşınmazların envanter ve değerlendirilmesi yapılarak yardımcı hesaplar itibarıyla ilgili varlık hesaplarında muhasebeleştirilmesi gerekmektedir. Ancak, yapılan incelemede Kurumun; Kültür Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, ilgili Belediye ve Türk Dil Kurumu ile birlikte imzaladığı işbirliği protokolü kapsamında İstanbul’da bulunan bir kütüphane binası ve müştemilatına ilişkin icmal cetvellerine ve mezkûr Yönetmelik’te belirtilen formlara adet bazında kaydının yapılmadığı, değer tespitlerinin ve muhasebe kayıtlarının olmadığı tespit edilmiştir. Kamu idaresi tarafından aynı yöndeki önceki yılda düzenlenen bulguya gönderilen cevapta söz konusu eksiklik kabul edilmiş olup; Belediye tarafından üç kuruma yapılan tahsis dolayısıyla anılan kurumların bilançolarında hangi bedel üzerinden taşınmazın takip edileceği noktasında belirsizlik bulunduğu, Muhasebat Genel Müdürlüğünden bu yönde görüş talep edildiği ve gelen cevaba göre ilgili kayıtların yapılacağı ifade edilmiş olmasına rağmen bugüne kadar herhangi bir işlem yapılmamıştır.

Kamu idaresinin 2023 yılına ilişkin bulguya gönderdiği cevapta; ilgili işlemlerin Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğüne yürütüldüğü, terkin işlemleri sonrasında Hazine ve Maliye Bakanlığı mülkiyetine geçen 268 ada yeni 39 parselde bulunan kışlanın tekrar Kültür ve Turizm Bakanlığı ile birlikte Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu'na tahsisleri tamamlandıktan sonra ilgi bulgudaki muhasebeleştirme işlemi gerçekleştirilmesi için gerekli yazışmalar başlatılacağı belirtilmiştir. Tahsisin tamamlanmasından neyin kastedildiği anlaşılammış olup, idarenin kullanımında bulunan taşınmazların değer tespitlerinin yapılmadığı ve muhasebe kayıtlarına alınmadığı bulgu konusu yapılmıştır.

Sonuç olarak anılan taşınmazın yılı bilançosunda kayıtlarda yer almadığı anlaşıldığından; kurumun yönetiminde veya kullanımında bulunan taşınmazların kayıt ve kontrol işlemlerinin mevzuat hükümleri doğrultusunda tamamlanması ve taşınmazların belirlenen değerleri ile ilgili hesap kodları aracılığıyla muhasebe kaydının yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

BULGU 3: Haklar Hesabına İlişkin Hatalı Uygulamalar Bulunması

Kurumun 2023 yılı yevmiye kayıtlarının incelenmesi sonucunda, 830.03.07.20 Fikri hak alımları kodunda kayıtlı olan bazı gayri maddi hak alımlarının aynı zamanda 260 Haklar hesabına işlenmesi gerekirken işlenmediği; 830.03.07.20 Fikri hak alımları koduna fikri hak alımı niteliğinde olmayan inceleme /editörlük hizmet alımlarının kaydedildiği, buna bağlı olarak sözkonusu kayıtların amortisman hesabında da hatalı sonuçlara neden olduğu görülmüştür.

Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 194'üncü maddesine göre 260 Haklar hesabı, bedeli karşılığı edinilen hukuki tasarruflar ile belirli alanlarda tanınan kullanma ve yararlanma gibi hak ve yetkiler dolayısıyla yapılan ve ekonomik değer taşıyan harcamaların izlenmesi için kullanılır. Haklar hesabının işleyişini düzenleyen 195'inci maddede;

"(1) Haklar hesabına ilişkin borç ve alacak kayıtları aşağıda gösterilmiştir:

a) Borç

1) Bütçeye gider kaydıyla edinilen haklar bir taraftan bu hesaba borç, kesintiler ilgili hesaba, ödenecek tutar 103-Verilen Çekler ve Gönderme Emirleri Hesabı, 325-Nakit Talep ve Tahsisleri Hesabı veya ilgili diğer hesaplara alacak; diğer taraftan 830-Bütçe Giderleri

Hesabına borç, 835-Gider Yansıtma Hesabına alacak kaydedilir...." hükmü yer almaktadır. Buna göre hak alımına ilişkin harcamalar 830.03.07.20 Fikri hak alımları koduna ve 260 Haklar hesabına kaydedilmelidir.

Yönetmeliğin "*268 Birikmiş amortismanlar ve değer düşüklüğü karşılığı hesabı(-)" başlıklı 202'nci maddesinde;*

"Birikmiş amortismanlar ve değer düşüklüğü karşılığı hesabı, maddi olmayan duran varlık bedellerinin, yararlanma süresi içinde giderleştirilmesi ve hesaben yok edilmesi ile maddi olmayan duran varlıklar için ayrılan değer düşüklüğü karşılıklarını izlemek için kullanılır." hükmü yer almaktadır.

Amortisman ve tükenme paylarını düzenleyen Muhasebat Genel Müdürlüğü 47 Sıra No'lu Genel Tebliği uyarınca 260 Haklar hesabına kayıtlı haklar için ayrılacak amortisman oranı %100'dür.

Buna göre 260 Haklar hesabına kaydı yapılan hak alımları için %100 amortisman ayılması ve bunun neticesinde yıl sonu mizanında 260 Haklar ve 268 Birikmiş Amortismanlar ve Değer Düşüklüğü Karşılığı hesaplarının eşitliğinin görülmesi gerekmektedir.

Hesap planlarına göre 830.03.07.20 (Gayri Maddi Hak, Fikri Hak, Bilgisayar Yazılımı vb.) ve 830.06.03 (Gayri Maddi Hak Alımları) hesaplarının borçlu olarak çalıştığı yevmiyelerde bu tür alımlara ilişkin harcama yapıldığı görüldüğünden, söz konusu kayıtlarda 260 Haklar hesabının da borç çalışması beklenmektedir.

Öte yandan hak alımı değil hizmet alımı niteliğinde olan inceleme/editörlük ücretlerinin söz konusu harcama kodunda işlenmesi ve 260 Haklar hesabına alınması da hatalıdır.

Yevmiye kayıtlarına göre 830.03.07.20 kodunda kayıtlı olup 260 Haklar hesabına işlenmeyen toplam 27.045,60 TL bilgisayar yazılım alımı ve 186.290,39 TL telif ücreti fikri hak alımı bulunmaktadır. Öte yandan fikri hak alımlarına kaydedilmemesi gerektiği halde ilgili hesaba işlenen 146.347,09 TL tutarında inceleme hizmet alımı tespit edilmiştir.

Ayrıca yukarıda belirtilen hatalı kayıtlar amortisman konusunda da doğru olmayan sonuçlara ulaşılmasını getirmektedir. 2023 yılı TTK geçici mizanında 260 Haklar hesabında 9.846.262,00 TL hak alımı kaydına karşı 268 Birikmiş Amortismanlar ve Değer Düşüklüğü Karşılığı hesabında eşitlik olması gerekirken 6.137.675,22 TL tutarında kayıt görülmüştür.

Kamu idaresi tarafından gönderilen cevapta, basılı veya basılacak eser incelemeleri için kurum personeli dışındaki kişilere ödenecek hizmet bedelleri için 830.03.05.10.05 Enformasyon ve Raporlama Giderleri tertibinin kullanılmasının gerektiği şeklindeki bulgu konusu hususun kabul edildiği belirtilerek bu doğrultuda 2024 yılında inceleme ücretlerinin 830.03.05.10.05 Enformasyon ve Raporlama Giderleri tertibine kaydedildiği bildirilmiştir. Ayrıca amortisman ayırma işlemi dönem sonunda yapıldığından dolayı 2023 yılı kesin mizanında 260 Haklar hesabının borç kalanı ile 268 Birikmiş Amortismanlar ve Değer Düşüklüğü Hesabının alacak kalanının birbirine eşit olduğu belirtilmiştir.

Ancak yapılan düzeltmeler 2024 yılı uygulamalarına ilişkin olup amortisman kayıtları dışında 2023 yılında görülen hatalı işlemler düzeltilmemiştir. Yukarıda açıklanan nedenlerle hak alımlarına ilişkin hatalı kayıtlar, 2023 yılı mali tablolarının tam ve doğru bilgi vermemesine neden olmaktadır.

BULGU 4: Yapım İşlerine Ait Nihai Projelerin Haklar Hesabında İzlenmemesi

Yapım işlerinin geçici kabulü sonrasında yükleniciler tarafından sunulan nihai projelerin 260 Haklar hesabında izlenmediği görülmüştür.

Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği eki Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin 11'inci maddesinin 7'nci fıkrasında, geçici kabul yapıldıktan sonra, uygulama projeleri ister idarece verilmiş, ister yüklenici tarafından hazırlanarak idarece onaylanmış olsun, uygulama sırasında yapılmış değişiklikleri de içeren ve işin bitmiş durumunu gösteren nihai projelerin yüklenici tarafından bedelsiz olarak hazırlanarak orijinallerinin idareye teslim edileceği düzenlenmiştir.

Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 192'nci maddesinde; maddi olmayan duran varlıklar hesap grubunun, herhangi bir fiziksel varlığı bulunmayan ve kamu idarelerinin belli bir şekilde yararlandığı veya yararlanmayı beklediği aktifleştirilen giderler ve belli koşullar altında hukuken himaye gören haklar gibi varlıklar, bunlar için hesaplanan birikmiş amortismanlar ile ayrılan değer düşüklüğü karşılıklarının kaydı için kullanılacağı belirtilmiş, "Hesap Grubuna İlişkin İşlemler" başlıklı 193'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, edinilen maddi olmayan duran varlıkların maliyet bedeli ile bağış veya hibe olarak edinilenlerin ise değerlemesi yapıldıktan sonra hesaplara alınacağı ifade edilmiştir. Ayrıca anılan Yönetmeliğin 260 Haklar hesabına ilişkin "Hesabın Niteliği" başlıklı 194'üncü maddesinde de, Haklar hesabının, bedeli karşılığı edinilen hukuki tasarruflar ile belirli alanlarda tanınan

kullanma ve yararlanma gibi hak ve yetkiler dolayısıyla yapılan ve ekonomik değer taşıyan harcamaların izlenmesi için kullanılacağı ve “Hesabın İşleyişi” başlıklı 195’inci maddesinin 4’üncü fıkrasında ise bedelsiz olarak intikal eden hakların tespit edilen değerleri üzerinden 260 Haklar hesabına borç ve 600 Gelirler hesabına alacak kaydedileceği düzenlenmiştir.

İlgili mevzuat hükümleri uyarınca, bedelsiz dahi olsa kamu idaresinin faaliyetlerinde kullanılmak üzere edinilen herhangi bir fiziksel varlığı bulunmayan belli ölçüde yararlanan ya da yararlanılması planlanan ve yararlanma süresi bir yıldan fazla olan plan ve proje gibi değerlerin edinme tarihinde tespit edilen bedelleri ile 260 Haklar hesabında izlenmesi gerekmektedir. 2022 yılında yapılan incelemede yapım işlerinin geçici kabulü sonrasında yükleniciler tarafından sunulan nihai projelerin, İdare tarafından bu hesapta izlenmediği tespit edilerek bulgu konusu yapılmış olup; 2023 yılında da herhangi bir düzeltme yapılmamıştır. Kamu idaresi 2023 yılı bulgusuna gönderdiği cevapta da, kesin kabul işlemlerinden sonra kayıt işlemlerinin yapılacağını belirtmiştir.

Yılı bilançosunda kaydı bulunmayan, kurumun yapımına iştirak ettiği; restorasyon, restitüsyon, röleve, rekonstrüksiyon, inşaat, elektrik, mekanik, yapı güçlendirme, teşhir ve tanzim, çevre düzenlemesi ve altyapı projelerinin (1.043.915,69 TL) anılan hesaplarda izlenmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

B. DİĞER BULGULAR

Herhangi bir denetim bulgusu tespit edilmemiştir.

T.C. SAYIşTAY BAşKANLIğI
06520 Balgat / ANKARA
Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00
e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr
<https://www.sayistay.gov.tr>

8. EKLER**EK-1: BULGULARA İLİŞKİN İZLEME TABLOSU**

Önceki Yıl/Yıllar Sayıştay Denetim Raporuna İlişkin İzleme Tablosu			
Bulgu Adı	Yıl/Yıllar	İdare Tarafından Yapılan İşlem	Açıklama
Dayanıklı Taşınırın Envanter Kayıtlarına Alınmaması	2022	Yerine Getirilmedi	2024 yılında devam etmekte olup 2023 yılı raporunda aynı bölümde yer almıştır.
İdarenin Yönetiminde veya Kullanımında Bulunan Taşınmazların Değer Tespitlerinin Yapılmaması ve Muhasebe Kayıtlarına Alınmaması	2022	Yerine Getirilmedi	2024 yılında devam etmekte olup 2023 yılı raporunda aynı bölümde yer almıştır.
Yapım İşlerine Ait Nihai Projelerin Haklar Hesabında İzlenmemesi	2022	Yerine Getirilmedi	2024 yılında devam etmekte olup 2023 yılı raporunda aynı bölümde yer almıştır.